

El regust amarg del cafè irlandès

Les batalles ideològiques, les que fan que l'opinió pública tendeixi a veure les coses d'una certa manera, les guanya qui és capaç d'imposar paraules que ja són, en elles mateixes, ideologia. El nostre sentit crític és capaç, en el millor dels casos, de detectar trampes en els raonaments, però els raonaments es fan amb paraules i, quan la trampa és la mateixa paraula, hi caiem de quatre potes, perquè el sentit de les paraules és per a la majoria un punt de partida del pensament, una cambra tancada que mai s'il·lumina.

Les paraules trampa fan innocus molts debats públics, els impedeixen abordar el nucli dels problemes. Deixen sempre en la penombra els autèntics responsables. Són tan insidioses que fins i tot intoxiquen qui en coneix el costat fosc. La missió d'un intel·lectual hauria de ser denunciar-les i expulsar-les de l'àgora quan un prolongat ús pervers les ha tornat inservibles. I denunciar els que, al servei dels poders que s'hi escuden, fan tot el possible per potenciar-les.

En són exemples clàssics que de la voluntat de ser de les nacions sense estat se'n digui *nacionalisme*; i de la d'un estat d'imposar una única nació, *no-nacionalisme*. O que la violència desesperada d'un poble sotmès sigui *terrorisme*; i la d'un estat armat fins a les dents, *legítima defensa*. Saber-ho, però, no impedeix que els gran mitjans les continuïn usant en aquest sentit i que el verí que destil·len ens vagi penetrant i ens incapaciti per abordar conflictes socials que demanarien la mateixa paciència i habilitat que ha de tenir un artificier per desactivar una bomba de rellotgeria.

Pel que fa a la salut del català, hi ha una paraula trampa que ja fa

ALBERT PLA NUALART

LINGÜISTA

molt anys que ens anestèsia i no ens deixa veure el nucli del problema: la paraula *bilingüisme*. L'ús de *bilingüisme* per descriure la nostra realitat lingüística ja és, per ell mateix, una claudicació. El seu verí està fet de dues mentides. La més ingènua i popular va escampant pel cos social que castellà i català conviuen en una bucòlica relació d'igualtat i simetria gràcies a la tolerància i els bons sentiments. La més perversa i intel·lectual afirma que aquesta relació és possible i desitjable, encara que la història demostrï que només serveix de coartada perquè la llengua forta vagi devorant la que se suposa que respecta i aprecia. Això sí, prou lèntament perquè semblï que juguen.

I la prova més evident de la trampa és que, si demanem *bilingüisme*, els defensors del *bilingüisme* se'ns giraran en contra. La simetria exigeix

**Si tenir un estat
és l'única manera de salvar
la nació, tenir una llengua
és l'única manera de
salvar el català**

ria que, als territoris bilingües on es parla A i B, si hi ha bosses de monolingües de A, també n'hi hagi de B. Dit d'una altra manera, que –mai i en cap cas– A sigui la llengua de tots i B només la d'uns quants, perquè això condemna B a jugar en un camp que fa pendent i en què la força de la gravetat va amb l'equip rival.

Si d'aquest camp en diem *bilingüisme* només cal deixar passar el temps perquè el resultat sigui d'escàndol: els gols van caient pel seu propi pes. Però si gosem demanar un terreny més pla, encara que sigui amb petits avenços per reduir el desnivell –com ara la llei del cinema–, es remouen els ossos del Cid Campeador i torna l'esperit de Reconquesta.

Ara que s'ha demostrat que l'Espanya federalista era una il·lusió i que a l'Espanya real fins i tot li sembla massa el cafè per a tothom, potser ha arribat el moment d'entendre que si tenir un estat és l'única manera de salvar la nació, tenir una llengua és l'única manera de salvar el català. Una llengua que serà prou petita perquè el poliglòtisme sigui més necessari que mai, però que també ha de ser la comuna i necessària en el seu territori, com ho és l'holandès a Holanda i el suec a Suècia.

El *bilingüisme* és l'altre camí: és el que ha seguit l'irlandès a Irlanda. A Irlanda van aconseguir la independència i fa temps que són estat, però mai no van baixar del tren del *bilingüisme*. No dic que fessin mal fet: és una opció respectable. El que dic és que hauríem de decidir què fem sense autoengany, sent conscients que si no baixem del *bilingüisme*, encara que arribem a tenir estat, el català se'ns anirà fonent fins a convertir-se en una realitat folklòrica com l'irlandès.